

Vzporedno z elektrifikacijo so bila v tem okolišju izvedena še druga komunalna dela. Ker so dostopi v hribovska naselja v splošnem zelo slabi, je bilo potrebno pristopiti k postopni ureditvi poti in cest. V Sopotniško grapo je bilo zgrajene 3 km ceste, in sicer do gozdne drevsnice, ki je bila urejena pred leti za potrebe gozdarstva. To cesto bi bilo treba zgraditi še naprej v dolžini 2 km do kmeta Jamnika v Sopotnici. V letu 1957 se je pričela tudi gradnja ceste v Bodovljsko grapo. Tu je v počitnicah delala tudi mladinska delovna brigada iz Škofje Loke.

Na tem območju je precejšnje število mostov čez Poljansko Soro, katerih vzdrževanje je stalno pereč problem. Nekateri mostovi so bili med vojno tudi delno porušeni, stanje vseh pa je bilo zelo slabo. V letu 1955 je bil zgrajen za avtomobilski promet sposoben most v Bodovljah, a naslednje leto novi most v Brodeh in most na cesti Gabrk—Log. K zgraditvi mostov v Brodeh in v Gabrku je prebivalstvo z delom in v materialu prispevalo nad polovico skupne vrednosti gradnje. Most, ki vodi do visokega dvorca, je popolnoma podrt in ga bo treba čim prej obnaviti. Tudi niže ležeči most pri Krnišniku bo treba preurediti za avtomobilski promet ter ga zaradi lažjega dostopa prestaviti še nekoliko niže. Od tega mostu dalje pa je predvidena gradnja ceste preko Dola na Kovski in Bukov vrh. Predvidena cesta bi koristila, poleg povezave omenjenih naselij, tudi dostopu za izkoriščanje precej obsežnih gozdnih površin. V bližini ceste se nahaja doslej še zelo malo izkoriščani izkop apnenčevega peska, ki je zelo učinkovit za peskanje zemljišč, ki so siromašna na apnu. Z zgraditvijo omenjene ceste bi bil omogočen dostop do tega nahajališča oziroma njegovo izkoriščanje, kar bi prav gotovo koristilo dvigu kmetijskih donosov v tem predelu.

Zeliti je, da bi se prebivalstvo še vnaprej čim bolj zanimalo za splošni napredek, s čimer bi ustvarili sebi in bodočim pokolenjem boljše življenjske pogoje. V sklopu povečane občine Škofja Loka bo tako tudi ta predel dostojno stopal po poti socialističnega razvoja.

Franci Sovinc

OB ZAČETKU SKUPINSKEGA MUZEALSKEGA RAZISKOVANJA NAŠEGA TERENA

Skupinsko raziskovanje terena je bila za naš muzej povsem nova metoda dela, prvič uporabljena v l. 1957. Priznati pa moramo, da smo se mi med zadnjimi lotili te oblike dela, saj so nas prehiteli že Slovenski Etnografski muzej v Ljubljani. Centralni muzej NOB iz Ljubljane in muzeja iz Maribora in Celja. Tudi so ti muzeji organizirali predvsem in samo etnografske skupine, naš muzej pa je zaradi posebnih pogojev organiziral mešano ekipo z glavno nalogo zapisovanja zgodovine NOB. Vprašanje denarnih sredstev za organizacijo raziskovalne ekipe je bilo rešeno z dotacijami Centralnega muzeja NOB v Ljubljani, Okrajnega odbora ZB NOV Kranj in spomeniške komisije Sveta za kulturo in prosveto pri OLO Kranj. Spomeniška komisija je prispevala sredstva za evidentiranje kulturnih, etnografskih in prirodnih znamenitosti in za potrebe spomeniškega varstva, denar drugih dveh ustanov pa je bil namenjen za delo na področju raziskovanja NOB.

Ekipo je sestavljalo pet članov. Tov, Stane Pečar, ki je bil tudi vodja ekipe, je bil določen za zbiranje podatkov iz NOB, isto nalogo pa je imel tudi absolvent slavistike Jože Kloboves. Izredno težko nalogo je imela absolventka etnologije Anka Novak, ki je opravljala delo etnografa, torej delo, za katerega organizirajo drugod posebne ekipe. Delo na področju umetnostne zgodovine in spomeniškega varstva je prevzel tov. Andrej Pavlovec, ki je s fotografsko kamero posnel vse važnejše objekte za celotno ekipo. Seveda ekipa ne bi bila popolna, če ne bi imela svojega risarja; za tehnično in umetniško risanje se je to pot zavzel slikar Saša Kump.

Skupina, ki se je zadrževala na terenu polnih 18 dni, je imela nalogo, obdelati področje, ki se razteza kot ozek pas med Poljanščico in Polhograjskimi Dolomiti od Žirov do Ločnice, del ozemlja nekdanjega Loškega gospostva. Z delom je pričela v Žirovski kotlini, od tod pa se je napotila v Žirovski vrh, preko Brebovnice v Bačne,

Etnografi pri delu

katere pa je že močno načel zob časa. Zadnje dni svojega dela se je ekipa zadrževala v Loških hribih in v Ločniški grapi, ki pa nudi etnografu tudi še lep kos dela.

Velika ovira za delo ekipe pa je bila občutna medsebojna oddaljenost vasi in posameznih kmetij in hribovit teren. Skupina zato pri svojem delu ni mogla osnovati centra, iz katerega bi načrtno delovala, temveč se je morala seliti po terenu od kmeta do kmeta. Taka oblika dela je sicer praktična, je pa dosti naporna in tudi manj pregledna. Vendar so nam prebivalci gorskih kmetij s svojo ljubeznivostjo nudili vso pomoč: navsezadnje le ni tako lahko sredi največjega dela skrbeti za pet ljudi, jih hraniti in prenočevati. — Rezultat 18-dnevnega dela skupine je lepo število zapiskov iz zgodovine NOB, etnografije in o drugih kulturnih spomenikih, posnetih je bilo preko 500 fotografij, narejenih okrog 100 risb itd. Za muzejske zbirke smo pridobili tudi več etnografskih predmetov in precej partizanskega tiska in arhivalij.

Prvo skupinsko raziskovanje terena je vsekakor kljub pomanjkanju prakse prineslo kar lepe uspehe. Pokazale pa so se tudi nekatere slabe strani tovrstne sestave ekipe. Neenotnost sestave povzroča razumljivo tudi ncenotnost ciljev, kar pa ima za posledico seveda različne zahteve posameznega člana, bodi v časovnem ali krajevnem merilu. Tako je n. pr. etnograf opravil komaj polovico dnevnega dela — morda ravno izprašuje starega možaka, ki veliko ve — pa mora končati, ker se je treba premakniti na drug teren; tu so ostali člani ekipe — zanje je bilo tu manj gradiva — že končali z delom. Kot je nujna naloga zapisovanje zgodovine NOB, tako je za muzej enako nujna naloga tudi etnografsko raziskati muzejsko področje. Prav letošnje izkušnje so pokazale, da tudi v najoddaljenejša področja nevzdržno prodira moderno življenje, mladi gospodarji zamenjujejo stara orodja z modernimi stroji, izgublja se staro izročilo, minevajo običaji. Jasno je, da vsi stremimo za

Člani ekipe si ogledujejo ruševine partizanske puškarske delavnice

napredek tudi najoddaljenejših krajev, ne smemo pa pri tem pustiti, da bi šli v pozabo vsi umetnostni, etnografski predmeti itd. Ni to žalovanje za kmečko romantiko, ljudem je treba pomagati na poti v preporod naše vasi, pokazati pa jim je tudi treba, da so vredni spoštovanja predmeti kot n. pr. stare poslikane skrinje, panjske končnice itd., da ne spada vse to v ropotarnico ali v ogenj, temveč da je treba to kolikor se da očitati in ohranjovati. Redki so tudi že ljudje, ki še dobro vedo za staro izročilo, in nevarnost je, da tudi ta padejo v pozabo. Zato je vsekakor potrebno, če že ne nujno, da v prihodnje organiziramo dve ekipi: za raziskovanje NOB in etnografsko. Tako bo vsaka ekipa imela svoje področje dela, ki bo tako opravljeno dosti natančneje in obširneje. Je pa tu posredi še seveda denarno vprašanje, ki je seveda odvisno od razumevanja in dobre volje.

Nedvomno je vse letos nabrano gradivo šele osnova bodočemu delu, ki bo še dosti naporno in tudi dolgotrajno. Ne gre tu za delo v prihodnjem letu, gre za dobo prihodnjih let! Loški muzej tega ne sme več odlašati za »boljše čase in boljše pogoje«, kajti stanje je že dosti kritično. Dovolj neumestno je tudi mnenje, da muzej s takim delom ne pridobi nobenih koristi, da je delo neplodno, ali da naj raje nabiramo predmete itd. Zavedati se je treba, da je muzej kulturna in znanstvena ustanova, odvisna od terena, ne pa teren od muzeja. In kje je laže nabirati predmete kot na terenu pri skupinskem delu? Preselitev muzeja v loški grad, ki je mimo dolge tihe želje tudi že predmet razprav in že nekaj let potreba, bo zahtevala ureditev novih zbirk in izpopolnitev starih, kar pa ne bo možno brez sistematičnega zbiranja predmetov in gradiva za njihovo znanstveno proučevanje na področju loškega muzeja.

Andrej Pavlovec

DVANAJST LET PROSVETNEGA DELA

Z letošnjim občnim zborom KUD »Tone Sifrer« je končalo dvanajstletno povojno kulturnoprosvetno delo, ki je v glavnem imelo še stare, predvojne oblike kulturnoprosvetnega življenja. Z ustanovitvijo novega Delavskega prosvetnega društva »Svoboda« Skofja Loka se je začelo novo obdobje, ne samo organizacijsko, ampak tudi funkcionalno (nove družabne oblike izživljanja posameznikov). Zato je prav, da se ob tem mejniku ustavimo in se ozremo nazaj na leta trdega dela, ki pred našimi očmi ginejo v pozabo, da ne bo tako kot s kulturnim in gospodarskim delom, med dvema vojnama, o katerem danes skoraj nič več ne vemo.

Kulturni molk se je v našem mestu prav po zaslugi okupatorja še posebno občutil. Inteligenca so preselili, knjižnice uplenili in požgali, raznesli garderobe, uničili poslopja: Sokolski dom v tipični »Lichtspiele« (kino) za vojake in njihove ljubice, Prosvetni dom v zdravniško pregledovalnico in v prizorišče vojakom namenjenih varietetskimi nastopov, pozneje pa v domobransko postojanko. Zato se domača kulturnoprosvetna prizadevanja po vojni nikakor niso mogla postaviti na noge.

Prva kulturna prireditvev domačinov po petletnem molku je bila 21. junija 1945: Akademija agitacijsko propagandnega odseka Mestnega odbora s pisanim sporedom glasbenih točk (kvartet, solo petje, moški pevski zbor) in s partizansko enodejanko Mileta Klopčiča »Mati«. Zrežiral jo je Jože Audič. Posebni pripravljalni odbor pa je pripravljal tla za ustanovitev Kulturnega društva. Na ustanovnem občnem zboru 21. septembra 1945 so ugotovili, da je Kulturni dom na Spodnjem trgu vsaj toliko popravljn, da bodo lahko pričeli z delom. Dne 13. oktobra 1945 je bila otvoritvena predstava. Cankarjevi »Hlapci« v režiji Jožeta Audiča. Prvi predsednik društva je bil Janko Kokalj. Ker so bili prostori potrebni temeljite obnove, so že tedaj začeli misliti na gradnjo novega kulturnega središča in na zboru določili, da se od vsake prireditve odtegne 10 % čistega dohodka v fond »Novi dom«. Zaživele so predvsem sekcije: gledališka, pevski zbor in knjižnica. Že na prvem občnem zboru 7. februarja 1946 v prvem slovenskem kulturnem tednu so lahko ugotovili nesluteni delovni razmah in požrtvovalnost. Ljudje so bili žejni prireditvev, vse predstave so bile nabito polne. Kmalu pa se je prvotna navdušenost ohladila. Zato so značilna za naslednjih enajst let naslednja prizadevanja.

1. Iskanje novih oblik dela in organizacije. Želja po naslonitvi na finančno močnejše organizacije. V tej težnji se Kulturno društvo na občnih zborih večkrat